

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Анотація. Досліджено виробничі запаси, які розглянуто з різних позицій. Проаналізовано роботи науковців, як вітчизняних, так і закордонних. Запропоновано алгоритм удосконалення аналізу виробничих запасів на підприємстві.

Аннотация. Исследованы производственные запасы, которые рассмотрены с различных позиций. Проанализированы работы ученых, как отечественных, так и зарубежных. Предложен алгоритм совершенствования анализа производственных запасов на предприятии.

Annotation. The article examines the inventories, different points of view on them. The works of scientists, both domestic and foreign were analyzed. The algorithm of improving the analysis of inventory at the company is proposed.

Ключеві слова: виробничі запаси, аналіз, алгоритм, предмети праці, ресурси.

Актуальність теми полягає у тому, що за сучасних умов господарювання забезпечення ефективного розвитку промислових підприємств та зростання їх виробничого потенціалу вимагає створення якісно нової системи управління матеріальними ресурсами, і перш за все, виробничими запасами.

Питання аналізу ефективності використання виробничих запасів вивчали такі вчені, як: Сопко В. В. та Завгородній В. П., Гадзевич О. І., Бутинець Ф. Ф. та ін. Однак виникає потреба в поглибленні даного дослідження, запропонуванні пропозиції проведення аналізу виробничих запасів на підприємстві.

Метою даного дослідження є вдосконалення аналізу виробничих запасів для раціонального їх використання і підвищення ефективності виробництва.

У більшості літературних джерел виробничі запаси визначаються як матеріальні ресурси або як предмети праці, залежно від того, з якої позиції вони розглядаються: логістики чи бухгалтерського обліку. З погляду управління запаси тлумачать як наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, що необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, і ще не використовуються [1].

Термін "матеріальні ресурси" є більш широким за своїм змістом, а "запаси", "предмети праці" варто розглядати лише як їх частину. У 70 – 80-ті рр. ХХ ст. в економічній літературі з'явилося таке поняття як "виробничі ресурси", які за функціональною роллю поділяються на п'ять основних видів ресурсів: трудові, земельні, матеріальні, фінансові та інформаційні [2]. Два останніх види ресурсів вважаються допоміжними, оскільки у створенні продукції вони беруть участь не безпосередньо, а через ефективне використання землі, живої й уречевленої праці. У літературі зустрічається багато трактувань поняття "матеріальні ресурси". Як правило, їх розглядають як засоби виробництва (предмети праці і засоби праці). Тому ототожнювати це поняття з виробничими запасами не можна, оскільки останні включають лише предмети праці.

Проблему розкриття сутності поняття виробничих запасів в аспекті раціональної організації бухгалтерського обліку розглядає і Бутинець Ф. Ф. [3]. Зокрема, дослідник наголошує, що поняття предметів праці достатньою мірою відповідає сутності елементів виробництва, що підлягають обробці, але традиційно використовується не як облікова категорія, а як економічна. Термін "товарно-виробничі запаси" найбільшою мірою відображає характерні властивості матеріальних елементів виробництва, основне призначення яких – обробка у процесі виробництва, формування основи виробів, при цьому враховується можливість перебування їх у складі резервів у вигляді виробничих запасів або готових виробів, що перебувають у місцях зберігання [4]. Варто звернути увагу на те, що науковець чітко відокремлює виробничі запаси від запасів готової продукції [5].

Доцільним буде запропонувати такий алгоритм проведення аналізу виробничих запасів на підприємстві (таблиця).

Алгоритм проведення аналізу запасів на підприємстві

Етапи	Інструментарій	Отримані результати
1. Збір необхідної для аналізу інформації		
2. Проведення експрес-аналізу діяльності підприємства		
Аналіз основних показників ефективності фінансової сфери	Коефіцієнтний метод, порівняльний метод, методи горизонтального та вертикального порівняльного аналізу	Стан фінансової діяльності та фінансові можливості підприємства
Аналіз основних показників виробничої сфери		Ступінь придатності основних виробничих фондів, рівень використання основних засобів та матеріалів у дохідності підприємства
Аналіз основних показників розвитку підприємства		Стан виробництва та фінансових результатів; визначення перспектив для розвитку та закріплення позицій на ринку Оцінити та проаналізувати динаміку коефіцієнтів автономії; фінансового ризику; фінансової стабільності; фінансової незалежності; провести аналіз фінансового стану підприємства (визначення коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності, оборотності)
3. Проведення комплексного аналізу діяльності підприємства		
Аналіз впливу на випуск продукції різних факторів	Методи відносних та абсолютних різниць, ланцюгових підстановок	Величина впливу факторів на випуск продукції та наслідки цього
Аналіз стану основних засобів	Метод порівняльний, горизонтальний та коефіцієнтний	Рух основних виробничих фондів, рівень придатності та зношеності
Аналіз впливу на обсяг реалізованої продукції різних факторів	Метод пропорційного розподілу	Величина, на яку зміниться обсяг реалізованої продукції під впливом відповідного фактору
Аналіз структури бухгалтерського балансу	Методи вертикального та горизонтального порівняльного аналізу	Величина змін, які відбулися за період, що аналізується та визначення наслідків
Аналіз фінансового стану підприємства	Коефіцієнтний метод, горизонтальний порівняльний аналіз	Рівень фінансових результатів, які зумовлюють можливості підприємства
4. Побудова економіко-математичних моделей		
Побудова лінійної трифакторної регресійної економіко-математичної моделі	Методи кореляційного та регресійного аналізу	Виявлення загальних закономірностей, зв'язків та залежності між рентабельністю власного капіталу та коефіцієнтом фінансової залежності, маневреності
Аналіз різноманітних методик дослідження та вибору найприйнятнішої	Методи аналізу та синтезу	
5. Формування висновків про загальний стан підприємства, виділення найвагоміших показників впливу на прибутки та доцільність прийняття відповідних управлінських рішень		

Методика для проведення аналізу, яка наведена у даній статті є досить ефективною і вимагає виконання по визначених етапах.

Розглянута методика є повною та результативною, оскільки на кожному її етапі отримуються відповідні результати, за якими можна робити важливі та значущі висновки для прийняття доцільних, ефективних управлінських рішень. Цю методику пропонується застосовувати в практичній діяльності підприємств.

Наук. керівн. Мозгова Л. О.

Література: 1. Економічна енциклопедія: у трьох томах / відп. ред. Мочерний С. В. – К.: Академія, 2000. – Т. 1. – 2000. – 864 с. 2. Чаюн І. Ю. Управління матеріало-технічним забезпеченням підприємства: навч. посібн. / І. Ю. Чаюн, І. Ю. Бондар. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 111 с. 3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2009. – 912 с. 4. Багрій К. Л. Поняття матеріальних запасів підприємства: необхідність їх створення / К. Л. Багрій // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Науковий журнал. – 2009. – № 4. – С. 104–109. 5. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2004 – 412 с.